

Η Συρία μετά τον Άσαντ: Προβλήματα και προοπτικές σε ένα μεταβαλλόμενο περιφερειακό περιβάλλον

Γιώργος Μενεσιάν

Κείμενο Ανάλυσης

Σεπτέμβριος 2025

Αρ.16

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ και ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η εικόνα εξωφύλλου δημιουργήθηκε με τη βοήθεια Τεχνητής Νοημοσύνης.
Copyright © 2025 | All Rights Reserved

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Διεύθυνση: Ανδρέα Ζάκου, Γρ.301, 2404 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος.

Τηλέφωνο: +357 22 664470 ■ Email: info@ispd.org.cy ■ www.ispd.org.cy

Το Ινστιτούτο προάγει τον ελεύθερο και ανοιχτό δημόσιο διάλογο που εδράζεται στον ορθολογισμό και στην επιστημονική τεκμηρίωση. Οι απόψεις που εκφράζονται σε δημοσιεύσεις του Ινστιτούτου εκφράζουν αποκλειστικά τον/την συγγραφέα ή τους συγγραφείς και δεν αντανakλούν απαραίτητα τις απόψεις του Ινστιτούτου.

Γιώργος Μενεσιάν

Περί του Συγγραφέα

Ο Γιώργος Μενεσιάν είναι διεθνολόγος με εξειδίκευση στα ζητήματα Μέσης Ανατολής, Βόρειας Αφρικής και Καυκάσου. Σπούδασε Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου (MLitt) στις Σπουδές Ασφάλειας στη Μέση Ανατολή, τον Καύκασο και την Κεντρική Ασία από το Πανεπιστήμιο του St Andrews. Είναι επικεφαλής της Ομάδας Μέσης Ανατολής του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων (Ι.ΔΙ.Σ.) και ερευνητής στο Washington Institute for Defence and Security (WIDS). Είναι επίσης συγγραφέας του βιβλίου Βίοι Παράλληλοι; Έλληνες και Αρμένιοι, από τα μιλλέτ στα έθνη-κράτη, ενώ άρθρα και αναλύσεις του έχουν δημοσιευτεί σε ελληνικά και διεθνή μέσα.

Η Συρία μετά τον Άσαντ: προβλήματα και προοπτικές σε ένα μεταβαλλόμενο περιφερειακό περιβάλλον

Στις 2 Δεκεμβρίου 2024, δυνάμεις της συριακής αντιπολίτευσης υπό την ηγεσία της ισλαμιστικής Οργάνωσης για την Απελευθέρωση του Λεβάντε (Hay'at Tahrir al-Sham ή HTS), κατέλαβαν το Χαλέπι από τις δυνάμεις πιστές στο καθεστώς Άσαντ και τους συμμάχους του.

Έπειτα από δεκατέσσερα χρόνια πολέμου, το συριακό καθεστώς κατέρρευσε μέσα σε περίπου μία εβδομάδα, σχεδόν αμαχητί και με τον Άσαντ να φυγαδεύεται στη Μόσχα.

Μέσα σε έξι μέρες, ο συνασπισμός υπό την HTS, σε συντονισμό με άλλες αντικαθεστωτικές δυνάμεις, προήλασε προς νότον και, αφού κατέλαβε τις πόλεις Χάμα και Χομς, έφθασε στην πρωτεύουσα Δαμασκό. Έπειτα από δεκατέσσερα χρόνια πολέμου, το συριακό καθεστώς κατέρρευσε μέσα σε περίπου μία εβδομάδα, σχεδόν αμαχητί και με τον Άσαντ να φυγαδεύεται στη Μόσχα.

Η αλλαγή καθεστώτος στη Συρία άλλαξε τα δεδομένα, όχι μόνο αναφορικά με το μέλλον της χώρας, αλλά και ως προς το περιφερειακό περιβάλλον και τον ρόλο μη περιφερειακών δρώντων στη Μέση Ανατολή. Η παρούσα ανάλυση επιχειρεί να εξετάσει τις επιπτώσεις της πτώσης Άσαντ σε κρατικό και περιφερειακό επίπεδο.

Το 2011, η λεγόμενη «Αραβική Άνοιξη» άλλαξε την πορεία του αραβικού κόσμου. Η Συριακή Επανάσταση ξεκίνησε ως μέρος της «Αραβικής Άνοιξης» και είχε ως στόχο την πτώση του καθεστώτος Άσαντ και την εγκαθίδρυση δημοκρατικών θεσμών στο πρότυπο της Τυνησίας. Ωστόσο, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της συριακής κοινωνίας και η εμπλοκή τρίτων δυνάμεων άλλαξαν τη φύση της εν λόγω σύγκρουσης. Ο συριακός εμφύλιος πόλεμος έπαψε να αποτελεί απλώς κομμάτι των αραβικών εξεγέρσεων και εξελίχθηκε σε μία πολύπλοκη και πολύπλευρη σύρραξη, η οποία χαρακτηρίστηκε, εν πολλοίς, από σεκταριστική βία, φυλετικούς διαχωρισμούς, εθνοτικές συγκρούσεις και θρησκευτικό φονταμενταλισμό. Παράλληλα, η σύρραξη εξελίχθηκε σε πόλεμο δια αντιπροσώπων εξαιτίας του ενεργού ρόλου που διαδραμάτισαν περιφερειακοί και μη δρώντες.

Οι περιφερειακοί ανταγωνισμοί και οι πόλεμοι δια αντιπροσώπων διατηρούσαν και διατηρούν μια συμβιωτική σχέση με τις εξελίξεις στη Συρία. Από τη μία, η εμπλοκή στον

πόλεμο περιφερειακών δυνάμεων όπως η Τουρκία και το Ιράν επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη του πολέμου από το 2013 και μετά.

Η αλλαγή καθεστώτος στη Συρία αλλάζει καθοριστικά τα δεδομένα στην περιοχή, οδηγώντας σε απομόνωση του Ιράν και των συμμάχων του, ανάδειξη της Τουρκίας σε σημαντικό δρώντα, ευκαιρίες για το Ισραήλ και αναδιατάξεις στον αραβικό κόσμο.

Κρίσιμη για την έκβαση της συριακής κρίσης αποδείχθηκε εντέλει η σύγκρουση του Ισραήλ με τον ιρανικό «άξονα αντίστασης» που κορυφώθηκε μετά τις επιθέσεις της 7ης Οκτωβρίου 2023. Από την άλλη, η αλλαγή καθεστώτος στη Συρία αλλάζει καθοριστικά τα δεδομένα στην περιοχή, οδηγώντας σε απομόνωση το

υ Ιράν και των συμμάχων του, ανάδειξη της Τουρκίας σε σημαντικό δρώντα, ευκαιρίες για το Ισραήλ και αναδιατάξεις στον αραβικό κόσμο. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με τους διεθνείς παίκτες, όπως η Ρωσία και οι ΗΠΑ.

Τα ανωτέρω παραμένουν σημαντικά διότι επηρεάζουν τις τρέχουσες εξελίξεις, όπως θα δούμε στη συνέχεια. Οι βαθιές τομές που δημιούργησε ο πόλεμος μεταξύ θρησκευτικών, εθνοτικών και φυλετικών ομάδων παραμένουν, με αποτέλεσμα να επηρεάζουν καθοριστικά τη μετάβαση στο νέο καθεστώς, την ασφάλεια, καθώς και την κρατική ανοικοδόμηση. Αντιστοίχως, ο ρόλος τρίτων δυνάμεων, περιφερειακών και μη, επηρεάζει τόσο τις εσωτερικές εξελίξεις όσο και τη θέση της Συρίας στο περιφερειακό και διεθνές γίγνεσθαι.

Η ανάδειξη του Αχμέντ αλ Σαράα στην εξουσία

Πριν ακόμα την πτώση του Άσαντ, ηγετική προσωπικότητα του αντικαθεστωτικού στρατοπέδου είχε αναδειχθεί ο αρχηγός της HTS Αχμέντ αλ Σαράα, γνωστός έως τότε με το ψευδώνυμο Αμπού Μοχάμεντ αλ Τζολάνι. Παρά το τζιχαντιστικό παρελθόν εκείνου και της οργάνωσής του, ο αλ Σαράα έγινε δεκτός ως ο νέος ηγέτης της Συρίας.

Ως «ντε φάκτο» ηγέτης, διόρισε υπηρεσιακή κυβέρνηση διάρκειας τριών μηνών. Είκοσι μία ημέρες αργότερα διορίστηκε στη θέση του προέδρου της Συριακής Αραβικής Δημοκρατίας. Ήδη από τις πρώτες ημέρες της εξουσίας του, ο αλ Σαράα υιοθέτησε μια πολιτική η οποία ακολουθεί τους εξής βασικούς άξονες:

1. Διεθνής νομιμοποίηση και επανένταξη στο περιφερειακό και στο διεθνές σύστημα.
2. Ενοποίηση των διαφόρων ενόπλων οργανώσεων σε έναν νέο επίσημο Συριακό Στρατό.
3. Κρατική ανοικοδόμηση, πολιτική μετάβαση και επαναδημιουργία θεσμών.
4. Εθνική ενότητα και έλεγχος όλων των συριακών εδαφών από την κεντρική εξουσία.
5. Προσέγγιση με τις μειονότητες και προβολή ενός μετριοπαθούς προφίλ.
6. Απο-μπαθοποίηση και δικαιοσύνη για τα θύματα του καθεστώτος Άσαντ.

Το βασικό ερώτημα που παραμένει είναι αν η Συρία θα καταφέρει να ξαναγίνει ένα κανονικό κράτος το οποίο θα έχει πολιτική σταθερότητα, απόλυτο έλεγχο των εδαφών και, το βασικότερο, ειρήνη και ασφάλεια.

Για την εφαρμογή της ατζέντας του, παρουσίασε το προσωρινό σύνταγμα της Συρίας το οποίο θέτει τις νομικές και πολιτικές βάσεις για μια πενταετή πολιτική μετάβαση. Στις 29 Μαρτίου ο αλ Σαράα ανακοίνωσε τη δημιουργία μιας μεταβατικής κυβέρνησης, ενώ προκηρύχθηκαν βουλευτικές εκλογές για αρχές Οκτωβρίου. Βασικό έργο της κυβέρνησης αυτής αποτελεί η επιτυχής ολοκλήρωση της πενταετούς μετάβασης η οποία θα οδηγήσει στην υιοθέτηση συντάγματος και την πολιτική σταθερότητα. Παρά τις προσδοκίες, τις πρωτοβουλίες και τη βελτίωση των συνθηκών σε σχέση με την εποχή Άσαντ, ο αλ Σαράα έχει δώσει σημάδια διαφθοράς, αυταρχισμού και νεποτισμού.

Ασφάλεια

Το βασικό ερώτημα που παραμένει είναι αν η Συρία θα καταφέρει να ξαναγίνει ένα κανονικό κράτος το οποίο θα έχει πολιτική σταθερότητα, απόλυτο έλεγχο των εδαφών και, το βασικότερο, ειρήνη και ασφάλεια.

Από τον Μάρτιο και μετά, σειρά αντικαθεστωτικών οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένης της HTS, ανακοίνωσαν τη διάλυσή τους με σκοπό τη δημιουργία ενός ενιαίου τακτικού στρατού. Παράλληλα, το νέο Υπουργείο Εσωτερικών εγκαινίασε νέα κέντρα στρατολόγησης. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, δεκάδες ένοπλες ομάδες συνέχισαν να δρουν αυτόνομα, έστω και άτυπα. Ορισμένες από αυτές διακατέχονται από ακραίες

ριζοσπαστικές ιδέες, ενώ κάποιες απαρτίζονται από ξένους τζιχαντιστές μαχητές/τρομοκράτες, κυρίως από την Κεντρική Ασία και τον Καύκασο. Επιπλέον, η απόφαση της μεταβατικής κυβέρνησης να εισαγάγει το Ισλάμ στη νομολογία του κράτους αποξένωσε περαιτέρω τις θρησκευτικές μειονότητες και τους κοσμικούς Κούρδους, παρά τις προσπάθειες του αλ Σαράα να προσεγγίσει όλες τις κοινότητες με σειρά πρωτοβουλιών.

Οι τρεις βασικές μειονότητες που συνεχίζουν να διατηρούν ένοπλες ομάδες είναι οι Αλαουίτες, οι Δρούζοι και οι Κούρδοι.

Στο μεταξύ, οι ένοπλες οργανώσεις ή ομάδες αυτοάμυνας που είχαν ιδρύσει εκπρόσωποι εθνοτικών ή θρησκευτικών μειονοτήτων κατά τη διάρκεια του πολέμου αρνήθηκαν να αυτοδιαλυθούν ή να ενταχθούν στις νέες ένοπλες δυνάμεις. Ως εκ τούτου, η νέα κυβέρνηση συνέχισε να μην ελέγχει το σύνολο των εδαφών εντός της συριακής επικράτειας. Οι τρεις βασικές μειονότητες που συνεχίζουν να διατηρούν ένοπλες ομάδες είναι οι Αλαουίτες, οι Δρούζοι και οι Κούρδοι. Στις τάξεις των Δρούζων και των Αλαουιτών έχουν αναδειχθεί και νέες ένοπλες ομάδες.

Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, ένα μεγάλο μέρος των Αλαουιτών είχε ταχθεί στο πλευρό του καθεστώτος Άσαντ, λόγω του γεγονότος ότι η οικογένεια Άσαντ ανήκει στην εν λόγω θρησκευτική κοινότητα. Οι Αλαουίτες είναι συγκεντρωμένοι κατά μήκος της συριακής ακτογραμμής και της παρακείμενης οροσειράς Ανσαρίγιε, ενώ μικρότερος αριθμός κατοικεί στη Χομς, καθώς και στην πρωτεύουσα Δαμασκό. Ένας σημαντικός αριθμός παραστρατιωτικών οργανώσεων Αλαουιτών διαλύθηκε με την πτώση του καθεστώτος Άσαντ, καθώς αυτές χρηματοδοτούνταν από το καθεστώς ή το συμμαχικό Ιράν. Τον Μάρτιο του 2025, απομεινάρια των οργανώσεων αυτών, μαζί με νεοσύστατες ένοπλες οργανώσεις πιστές στον έκπτωτο Άσαντ, πραγματοποίησαν συντονισμένες επιθέσεις με τη χρήση τακτικών ανταρτοπόλεμου εναντίον στόχων του νέου καθεστώτος στις παράκτιες περιοχές Ταρτούς και Λαττάκεια και στην πόλη Χομς. Κατά την κορύφωση των συγκρούσεων, μέλη των καθεστωτικών δυνάμεων ασφαλείας, καθώς και ένοπλες ομάδες ντόπιων Σουνιτών, προχώρησαν σε σφαγές περισσότερων από 1.700 Αλαουιτών. Μικρός αριθμός επιθέσεων από οπαδούς του καθεστώτος Άσαντ έχει σημειωθεί και σε άλλα σημεία της χώρας, αν και οι επιθέσεις αυτές δεν έχουν γίνει, κατά πάσα πιθανότητα, από Αλαουίτες.

Μια ακόμη μειονότητα που είναι συνδεδεμένη με μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή είναι η δρουζική. Η πλειοψηφία των Δρούζων της Συρίας κατοικεί στο Κυβερνείο Σουεϊντά, το οποίο καλύπτει την έκταση του Όρους των Δρούζων. Άλλες κοινότητες συναντώνται στα περίχωρα της Δαμασκού, στα Υψίπεδα του Γκολάν και στην περιοχή της Ιντλίμπ. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, ορισμένες δρουζικές ομάδες εντάχθηκαν στην αντιπολίτευση, άλλες συνεργάστηκαν με το καθεστώς και άλλες δρούσαν ανεξάρτητα. Τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2024, οι Δρούζοι συμμετείχαν στις επιχειρήσεις του συνασπισμού αντικαθεστωτικών οργανώσεων στη Νότια Συρία εναντίον του Άσαντ και έθεσαν υπό τον έλεγχό τους το μεγαλύτερο μέρος της Σουεϊντά. Παρά τις αρχικές συνομιλίες με τη νέα ηγεσία στη Δαμασκό, η στάση ενός τμήματος της δρουζικής θρησκευτικής ηγεσίας οδήγησε σε ρήξη με την κυβέρνηση αλ Σαράα. Τον Φεβρουάριο του 2025 ιδρύθηκε το Στρατιωτικό Συμβούλιο της Σουεϊντά (SMC), υπό την καθοδήγηση του θρησκευτικού ηγέτη, Σεΐχη Χικμάτ αλ Χίτζρι, πολέμιου του νέου καθεστώτος, παλαιού υποστηρικτή του Άσαντ και νυν του Ισραήλ.

Ο ισχυρότερος ένοπλος παράγοντας είναι οι υπό κουρδική ηγεσία Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF). Οι SDF ιδρύθηκαν το 2015 με την έμπρακτη στήριξη των ΗΠΑ για την καταπολέμηση του ISIS.

Οι τεταμένες σχέσεις οδήγησαν σε ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ Δρούζων ενόπλων και των δυνάμεων ασφαλείας, κυρίως στο Κυβερνείο της Δαμασκού. Οι σφοδρότερες συγκρούσεις έλαβαν χώρα τον Ιούλιο, με αφορμή τις συγκρούσεις Δρούζων και Βεδουίνων, αυτή τη φορά στο Κυβερνείο της Σουεϊντά. Οι συγκρούσεις αυτές οδήγησαν στην κατάληψη τμήματος της επαρχίας από τις κυβερνητικές δυνάμεις, καθώς και σε σφαγές Δρούζων αμάχων από ισλαμιστές μαχητές – μέλη των δυνάμεων ασφαλείας, καθώς και Βεδουίνους. Σήμερα ένα τμήμα της περιοχής έχει ανακηρύξει την αυτονομία του, υπό την ηγεσία του Χικμάτ αλ Χίτζρι.

Ο ισχυρότερος ένοπλος παράγοντας είναι οι υπό κουρδική ηγεσία Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF). Οι SDF ιδρύθηκαν το 2015 με την έμπρακτη στήριξη των ΗΠΑ για την καταπολέμηση του Ισλαμικού Κράτους (Daesh/ISIS). Το εν λόγω ένοπλο σώμα δεν αποτελείται μόνο από τους Κούρδους μαχητές των Μονάδων Προστασίας του Λαού (YPG). Στην πραγματικότητα, ένα μεγάλο μέρος των εκατό και πλέον χιλιάδων μελών είναι Σουνίτες Άραβες. Στον συνασπισμό συμμετέχουν και ομάδες Ασσυρίων, Συροτουρκμένων και Αρμενίων. Σε κάθε περίπτωση, εντός των SDF, ο κουρδικός

παράγοντας είναι ο ισχυρότερος σε σχέση με τους υπόλοιπους. Οι SDF αποτελούν το ένοπλο σώμα της Δημοκρατικής Αυτόνομης Διοίκησης Βόρειας και Ανατολικής Συρίας (DAANES) και ελέγχουν το μεγαλύτερο τμήμα των εδαφών ανατολικά του ποταμού Ευφράτη. Οι SDF έχουν συγκρουστεί με τον ISIS, την Τουρκία, τον τουρκόφιλο «Συριακό Εθνικό Στρατό» (SNA), ενώ οι σχέσεις με το καθεστώς Άσαντ περνούσαν φάσεις σύγκρουσης ή έμμεσης και ομορτιστικής συνεργασίας. Μετά την πτώση Άσαντ, οι κουρδικές μονάδες των SDF συγκρούστηκαν για μικρό διάστημα με τον SNA. Τους τελευταίους μήνες σημειώνονται κατά τόπους συγκρούσεις με φιλοκυβερνητικές σουνιτικές αραβικές φυλές, αλλά όχι με τις επίσημες δυνάμεις ασφαλείας της Δαμασκού. Σε αντίθεση με τους Δρούζους και τους Αλαουίτες, οι Κούρδοι μαχητές είναι περισσότεροι, καλύτερα εξοπλισμένοι και εκπαιδευμένοι. Για την αποφυγή μιας νέας σύγκρουσης, τον Μάρτιο υπογράφηκε μια συμφωνία μεταξύ της (κουρδικής) ηγεσίας των SDF και της μεταβατικής κυβέρνησης για την ειρηνική επανένταξη της βορειοανατολικής Συρίας (DAANES) στο συριακό κράτος με ταυτόχρονη ένταξη των SDF στον Συριακό Στρατό. Παρά τις προσδοκίες και την εκ νέου διαμεσολάβηση τρίτων (βλ. Γαλλία), η συμφωνία δεν έχει εφαρμοστεί εξαιτίας της έντονης δυσπιστίας μεταξύ των πλευρών, αλλά και μεταξύ των Κούρδων και της Τουρκίας.

Αν και ο ρόλος τρίτων δυνάμεων θα αναλυθεί κατωτέρω, αξιοσημείωτη είναι η αναφορά στα ζητήματα ασφαλείας που προκύπτουν από τη δράση ξένων δυνάμεων, κυρίως του Ισραήλ. Ήδη από τις πρώτες ώρες της πτώσης Άσαντ και έως σήμερα, οι Ισραηλινές Δυνάμεις πραγματοποιούν εκτενείς αεροπορικούς βομβαρδισμούς εναντίον στρατιωτικών στόχων εντός Συρίας, με αποτέλεσμα τη σε μεγάλο βαθμό καταστροφή του συριακού οπλοστασίου. Αεροπορικοί βομβαρδισμοί πραγματοποιήθηκαν και υπέρ των Δρούζων κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων στη Σουεϊντά τον περασμένο Ιούλιο. Ακόμη, το Ισραήλ έχει προχωρήσει σε επέκταση της ζώνης κατοχής πέραν των Υψιπέδων του Γκολάν. Μία μικρότερη απειλή αποτελεί η δράση της λιβανικής Χεζμπολάχ με την οποία οι συριακές δυνάμεις έχουν συγκρουστεί στο πλαίσιο διαφιλονικούμενου ελέγχου κατά μήκος των συρολιβανικών συνόρων.

Στο μεταξύ, το συριακό κράτος και η συριακή κοινωνία καλούνται να αντιμετωπίσουν και άλλα ζητήματα ασφαλείας τα οποία δεν προκύπτουν από ένοπλες συγκρούσεις ή ξένη κατοχή. Αυτά έχουν να κάνουν, κυρίως, με την τρομοκρατία και την εγκληματικότητα.

Οικονομική δραστηριότητα και ενεργειακή ασφάλεια

Η συριακή οικονομία είχε καταρρεύσει εξαιτίας της μακροχρόνιας ένοπλης σύγκρουσης στο εσωτερικό, της απώλειας πλουτοπαραγωγικών πηγών και των σκληρών κυρώσεων που επιβλήθηκαν στο καθεστώς. Μετά το 2017 και τη φαινομενική επικράτηση Άσαντ, το καθεστώς παρέμεινε διεφθαρμένο και ανίκανο να αναβιώσει την συριακή οικονομία.

Η πτώση Άσαντ οδήγησε σε μερική άρση της απομόνωσης της χώρας. Σειρά κρατών και η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισαν να άρουν τις κυρώσεις, ενώ ξένες εταιρείες, κρατικές και μη, υπέγραψαν δεκάδες συμφωνίες με τη νέα κυβέρνηση για επενδύσεις.

Στοχεύοντας στη δική του επιβίωση, το καθεστώς επένδυσε στην παραγωγή και διανομή του ναρκωτικού Cartagon, την ώρα που οι βασικές υποδομές παρέμεναν μερικώς ή ολικώς κατεστραμμένες ή δυσλειτουργικές. Η κατάσταση επιδεινώθηκε το 2020 με την υιοθέτηση του αμερικανικού πακέτου κυρώσεων Caesar Syria Civilian Protection Act, την έξαρση της πανδημίας και τον καταστροφικό σεισμό του 2023.

Η πτώση Άσαντ οδήγησε σε μερική άρση της απομόνωσης της χώρας. Σειρά κρατών και η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισαν να άρουν τις κυρώσεις, ενώ ξένες εταιρείες, κρατικές και μη, υπέγραψαν δεκάδες συμφωνίες με τη νέα κυβέρνηση για επενδύσεις. Κρίσιμες για την οικονομική ανάκαμψη αποτελούν τα εξής: η σύμβαση με τη γαλλική CMA CGM για το λιμάνι της Λαττάκειας, οι συμφωνίες αξίας δισεκατομμυρίων δολαρίων με το Κατάρ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), τη Σαουδική Αραβία, την Τουρκία και την Ιταλία, η επιστροφή δυτικών εταιρειών (Nokia, Samsung, Siemens, Arthur D. Little κ.ά.), η επανέναρξη της διεθνούς εμπορικής δραστηριότητας, οι προσπάθειες αναδιοργάνωσης του τραπεζικού συστήματος, η εξαγωγή αργού πετρελαίου για πρώτη φορά ύστερα από 14 χρόνια. Η σταδιακή αποκατάσταση έχει ήδη επιτρέψει στην κυβέρνηση να παρουσιάσει σημαντικές επενδύσεις για την ανοικοδόμηση υποδομών στους τομείς της υγείας, της ενέργειας, της ύδρευσης και της εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων.

Στο κομμάτι της ενεργειακής ασφάλειας, η Συρία, όπως αναφέρθηκε, στοχεύει να επιστρέψει στην παραγωγή και εξαγωγή αργού πετρελαίου. Για περισσότερο από μία δεκαετία, η χώρα αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα στον τομέα της ενέργειας. Οι μικρές δυνατότητες παραγωγής και εισαγωγής ενέργειας, σε συνδυασμό με τη διαφθορά του καθεστώτος, οδηγούσαν συχνά σε πολύωρες διακοπές ρεύματος και στην κατακόρυφη

αύξηση των τιμών των καυσίμων. Μετά την αλλαγή καθεστώτος, η Ρωσία συνέχισε τη μεταφορά αργού πετρελαίου στη Συρία, παρά την πτώση του φιλικού προς τη Μόσχα καθεστώτος. Σύντομα ξεκίνησαν συνομιλίες μεταξύ ιδιωτών και κρατών για την ανάπτυξη των υποδομών ενέργειας και την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της χώρας. Ορισμένα παραδείγματα αποτελούν οι ζυμώσεις με το Ιράκ, τη Ρωσία και το Κατάρ. Στις αρχές Αυγούστου, το Αζερμπαϊτζάν άρχισε να προμηθεύει τη Συρία με φυσικό αέριο μέσω Τουρκίας, μέσω ενός νέου αγωγού στον οποίο επένδυσαν τα εμπλεκόμενα μέρη και το Κατάρ.

Η Εξωτερική Πολιτική αλ Σαράα και ο ρόλος τρίτων δυνάμεων

Η πτώση Άσαντ άλλαξε τις ισορροπίες στη Μέση Ανατολή. Η ρωσική και ιρανική επιρροή αντικαταστάθηκε με την τουρκική, λόγω της στενής σχέσης της Άγκυρας με τις αντικαθεστωτικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένης της HTS.

Η πτώση Άσαντ άλλαξε εντελώς τα δεδομένα γύρω από την εξωτερική πολιτική της Συρίας. Η ασαντική Συρία διατηρούσε συμμαχικές σχέσεις με τη Ρωσία και το Ιράν, ενώ τα τελευταία χρόνια είχε αποκαταστήσει τις σχέσεις της με τα περισσότερα κράτη του αραβικού κόσμου. Με ορισμένα από αυτά ανέπτυξε στενές σχέσεις. Κλασικά παραδείγματα αποτελούν τα ΗΑΕ, η Αίγυπτος και η Σαουδική Αραβία. Φιλικές ήταν και οι σχέσεις με την Κίνα και άλλα κράτη του αντιαμερικανικού μπλοκ, όπως η Βόρεια Κορέα και η Βενεζουέλα.

Η πτώση Άσαντ άλλαξε τις ισορροπίες στη Μέση Ανατολή. Η ρωσική και ιρανική επιρροή αντικαταστάθηκε με την τουρκική, λόγω της στενής σχέσης της Άγκυρας με τις αντικαθεστωτικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένης της HTS. Η τουρκική επιρροή διευκόλυνε την καταριανή και αζερική επιρροή στη Συρία. Το τρίγωνο Τουρκία – Κατάρ – Αζερμπαϊτζάν έχει ήδη καταστεί βασικός πόλος επιρροής, ο οποίος καλύπτει κάθε φάσμα. Η Τουρκία επενδύει στους τομείς της άμυνας και των πληροφοριών, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι ιδεολογικές αναφορές της τουρκικής κυβέρνησης και η ήπια ισχύς. Το Κατάρ παρέχει κεφάλαιο, δημόσιες σχέσεις και ενεργειακή ασφάλεια, την οποία προσφέρει και το Αζερμπαϊτζάν.

Ένας ακόμη ισχυρός πόλος επιρροής αποτελούν οι ΗΠΑ. Η αμερικανική υποστήριξη είναι καθοριστικής σημασίας για τη διεθνή νομιμοποίηση του νέου καθεστώτος, καθώς και

για την ανοικοδόμηση της χώρας. Ακόμη, οι ΗΠΑ διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στα ζητήματα των Κούρδων της Συρίας και των συροϊσραηλινών σχέσεων.

Ένας τρίτος πόλος αποτελεί ο αμιγώς αραβικός, ο οποίος απαρτίζεται από τη Σαουδική Αραβία, τα ΗΑΕ και την Αίγυπτο. Ο πόλος αυτός προσφέρει κεφάλαια και συμμετοχή στο αραβόφωνο περιφερειακό σύστημα (βλ. Αραβική Ένωση) και είναι σημαντικός για την εξισορρόπηση ισχύος και την ανοικοδόμηση της χώρας.

Πέραν των τριών αυτών πόλων, υπάρχουν και άλλα κράτη τα οποία έχουν κατορθώσει να διατηρήσουν μέρος ή να αυξήσουν την επιρροή τους στη Συρία. Ένα παράδειγμα είναι η Ρωσία, η οποία, ναι μεν αποτελεί έναν εκ των ηττημένων, συνεχίζει ωστόσο, να διατηρεί τις δύο στρατιωτικές της βάσεις στα παράλια, ενώ φαίνεται να βρίσκεται σε διαβουλεύσεις με τη νέα κυβέρνηση για περαιτέρω οικονομική και εμπορική συνεργασία. Σημειωτέον ότι η Ρωσία παραμένει σημαντικός εταίρος για τη Συρία λόγω των σιτηρών και, έως πρόσφατα, του αργού πετρελαίου.

Ένας ανεξάρτητος πόλος επιρροής αποτελεί και το Ισραήλ. Η διαφορά με τους υπόλοιπους δρώντες είναι ότι η ισραηλινή επιρροή επιτυγχάνεται δια της βίας.

Δύο ακόμη παραδείγματα αποτελούν εκείνα της Γαλλίας και της Ιταλίας, δύο ευρωπαϊκά κράτη τα οποία έχουν ήδη διεισδύσει σε κάποιον βαθμό στη Συρία, στο πλαίσιο της μεσογειακής τους πολιτικής, η οποία είναι προφανής και στην περίπτωση της Λιβύης. Η Γαλλία αναλαμβάνει τη λειτουργία του λιμένα της Λαττάκειας και διαμεσολαβεί μεταξύ Δαμασκού και των Κούρδων των SDF, ενώ η Ιταλία φαίνεται ότι θα επενδύσει στην ανοικοδόμηση της Συρίας.

Ένας ανεξάρτητος πόλος επιρροής αποτελεί και το Ισραήλ. Η διαφορά με τους υπόλοιπους δρώντες είναι ότι η ισραηλινή επιρροή επιτυγχάνεται δια της βίας. Η πτώση Άσαντ έδωσε την ευκαιρία στο Ισραήλ να πλήξει αποφασιστικά τις συριακές στρατιωτικές δυνατότητες, να επεκτείνει τη ζώνη ασφαλείας στη Νότια Συρία με την κατάληψη της νεκρής ζώνης και του όρους Ερμών και να εξασφαλίσει νέους πιθανούς συμμάχους εντός της δρουζικής κοινότητας. Το σημαντικότερο, η πτώση Άσαντ διέκοψε οριστικά τον ανεφοδιασμό της λιβανικής Χεζμπολάχ από το Ιράν μέσω Συρίας, καθώς και τη χρήση της χώρας από το Ιράν και φιλοϊρανικές δυνάμεις εναντίον του Ισραήλ. Αρχικώς η συριακή μεταβατική κυβέρνηση άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο εξομάλυνσης των σχέσεων με το Ισραήλ και ένταξης στις λεγόμενες Συμφωνίες του Αβραάμ. Στο πλαίσιο

αυτό, οι δύο πλευρές ξεκίνησαν συνομιλίες με τη διαμεσολάβηση των ΗΠΑ, των ΗΑΕ και του Αζερμπαϊτζάν. Ωστόσο, οι συνεχείς ισραηλινές επιθέσεις οδήγησαν σε αδιέξοδο.

Τούτων δοθέντων, η λίστα των κρατών που έχει επισκεφθεί ο Σύρος πρόεδρος δεν είναι τυχαία. Από την ανάληψη της εξουσίας έως σήμερα, ο αλ Σαράα έχει επισκεφθεί τη Σαουδική Αραβία, την Τουρκία, την Ιορδανία, την Αίγυπτο, τα ΗΑΕ, το Κατάρ, τη Γαλλία, το Μπαχρέιν, το Κουβέιτ και το Αζερμπαϊτζάν.

Ανακεφαλαιώνοντας, η Συρία σήμερα βρίσκεται σε μια μεταβατική αλλά εύθραυστη φάση, μετά την ταχεία κατάρρευση του καθεστώτος Άσαντ και την ανάδειξη του Αχμέτ αλ Σαράα στην εξουσία. Το νέο καθεστώς προσπαθεί να εδραιώσει την πολιτική σταθερότητα, την εθνική ενότητα, την κρατική ανασυγκρότηση, και την επανένταξη της χώρας στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα. Παρά τις προσπάθειες αυτές, η ασφάλεια

Συμπερασματικά, το μέλλον της Συρίας και του ρόλου της στο περιφερειακό γίνεσθαι θα εξαρτηθεί από το πόσο θα διατηρηθούν οι ισορροπίες στο εσωτερικό της χώρας, αν θα βρεθούν λύσεις για τα εκκρεμή ζητήματα όπως το κουρδικό, καθώς και από το πόσο η παρουσία τρίτων θα συμβάλει στην σταθεροποίηση και ανοικοδόμηση της χώρας.

παραμένει σοβαρή πρόκληση, εξαιτίας των διακοινοτικών εντάσεων και της δράσης ξένων παραγόντων. Η οικονομία σταδιακά ανακάμπτει, με επενδύσεις από κράτη και διεθνείς εταιρείες, επανέναρξη εξαγωγών πετρελαίου και αναδιοργάνωση υποδομών, ενώ η ενεργειακή ασφάλεια ενισχύεται μέσω συνεργασιών με παλαιούς και νέους εταίρους. Ωστόσο, η ανάκαμψη της οικονομίας χρειάζεται χρόνο. Παράλληλα, στην παρούσα φάση φαίνεται να διαμορφώνονται τρεις βασικοί πόλοι επιρροής στην Συρία: ο άξονας Τουρκία – Κατάρ, οι ΗΠΑ και οι μοναρχίες του Κόλπου. Ένας έτερος σημαντικός παίκτης είναι και το Ισραήλ, το οποίο εκμεταλλεύεται τις εξελίξεις στην Συρία προς όφελός του. Συμπερασματικά, το μέλλον της Συρίας και του ρόλου της στο περιφερειακό γίνεσθαι θα εξαρτηθεί από το πόσο θα διατηρηθούν οι ισορροπίες στο εσωτερικό της χώρας, αν θα βρεθούν λύσεις για τα εκκρεμή ζητήματα όπως το κουρδικό, καθώς και από το πόσο η παρουσία τρίτων θα συμβάλει στην σταθεροποίηση και ανοικοδόμηση της χώρας.